



# „ЧИЧОВЦИ”

## (анализ)

Понятието „Възраждане” носи в себе си смисъла на възстановяване, пробуждане. Българското възраждане е пробуждане на националното съзнание, възстановяване на националния дух, завръщане към идеите и културни ценности на историческото минало. Векове българският народ е под турско робство. Пред него обаче е примерът на съседни балкански и европейски страни, вече освободени от измамната благодат на средновековието. В народа ни се пробуждат духовни сили и нови исторически понятия.

Без „Под игото”, „Немили недраги”, „Епопея на забравените”, без творбите на Иван Вазов изобщо нашата представа за величието на българското възраждане би била слаба и бедна. Той възпя подвига на героични личности, рисува ярна карта на онези решителни и напрегнати дни. Вазов обаче пресъздаде ежедневието на онази епоха, мирното и скромно съществуване на малките хора, дребните им страсти и сблъсъци.

Негативната страна на следосвобожденския живот намери своето художествено въплъщение в повестта „Чичовци”. В нея се редуват комични положения и конфликти, който ни представят бита, нравите и взаимоотношенията на едно малко градче, запознават ни с поредица живописни герои.

Подзаглавието точно отговаря на съдържанието на повестта - „галерия от типове и нрави”. През призмата на смеха Вазов ни представя обществото на някогашните еснафи, което стои в центъра на повествованието. Вазовият смях пречиства духа на героите от ниските страсти на епохата, но „чичовците” не могат да бъдат герои в традиционния красив, жертвен смисъл, познат ни от „Епопея на забравените”. В този смисъл те нарушават традицията и се превръщат в антигерои.

Вазов рисува „чичовското” общество в църквата и в кафенето - двете главни места, където се изявява обществения живот. Много комично е показано поведението на богомолците в църквата. Местните първенци, облечени в дълги богати кожуси, наред със службата непрекъснато одумват и най-безцеремонно злословят по адрес на един или друг, сплетничат и лицемерничат. Най-важните въпроси, обаче, се обсъждат в кафенето. Там се развихрят жестоки словесни схватки, там е трибуната на нашите доморасли политици, философи, филолози.

В центъра на повестта стои кавгата между двама съседни - Варлаам Копринарката и Иван Селямсъза. Разпра, озлобила толкова „тия наивни и добри инак хорица” за нищо и никакво, заради един съседски капчук. Варлаам е въплъщение на смиреност, благоразумие и скромност, „не пие ни вино, ни тютюн, в черква ходи редовно, в кафене - рядко, на съдилище - никога, ако не се смята разправията му за капчука...”. Не е лош човек и Селямсъзът. Той не е нито срамежлив, нито мълчалив. Обича веселието, песните, виното и е „разговорлив до уморителност”. Такъв човек също не може да бъде причина за жестоката свада. И все пак тия възрастни мъже се карат, като незрели деца, пакостят си и си отмъщават един на друг. Бедата е в ниския им духовен хоризонт и в техните изостанали разбирания за чест и достойнство. В този смисъл наред със смешното в

личните отношения и слабости, писателят отразява и принципите, върху които се основава обществото на „чичовците“.

Разправията между Копринарката и Селямсъзът не е основното в повестта. Тя е само един смешен, типичен и ярък пример за духа и отношението на хората в онази епоха и на тяхната социална среда. Главното е в общата картина, която чрез множество герои, епизоди и сблъсъци пресъздава типове и нравите на „чичовското“ общество. В качеството на помирители авторът ни запознава с Хаджи Смион и Иванчо Йотата. Постепенно въвежда и подробно ни запознава с останалите герои. Главен герой са „чичовците“, взети вкупом като колективно явление. Сюжетното действие не зависи от Копринарката и Селямсъзът, Хаджи Смион и Иванчо Йотата, Мирончо, Мичо Байзадето, господин Фратю, но без всеки един картината не би била пълна. Когато разкрива героите си Вазов не се интересува от социално класовата им същност. За него те са просто „чичовци“ с определен начин на мислене и културно равнище, те са една епоха с бурна, полуграмотна, безплодна активност. Вазов непрекъснато осмива героите си, но никога не изпада в гневна сатира, защото изтъкваните отрицателни качества се дължат до голяма степен на изостаналостта в живота, на времето, в което живеят.

Повестта „Чичовци“ рисува правдива картина на следосвободенската епоха. Тя възбужда неудържим смях и привлича с пъстрата и комична галерия от типове и епизоди. Това Вазово произведение е „живо изображение на една минала действителност, с която сме свързани органически - действителността на нашите бащи и деди.